

NEBE A LED | La glace et la ciel

Dokumentární, Francie 2015
89 min

Luc Jacquet
Luc Jacquet
Stéphane Aufort
Cyrille Aufort
Claude Lorius

5. května 2016

: Aerofilms, s.r.o.

Trailer k filtru: <https://www.youtube.com/watch?v=V9vuJT2KKjY> •

PRESS KONTAKT:

Aerofilms | Radka Urbancová | radka.urbancova@aerofilms.cz | +420 774 483 165

Fotografie v tiskové kvalitě a další materiály ke stažení naidete na úložném systému aero.capsa.cz,
(přístupové údaje na vyžádání).

SYNOPSIS

Oscarový režisér Luc Jacquet (Putování tučňáků) ve svém novém celovečerním dokumentu popisuje sérii dobrodružných cest francouzského polárníka a vědce Claua Lorieuse za polární kruh, které vedly až k objevení a popsání jevu, dnes dobře známého jako „globální oteplování“. Na příběhu odvážného vědce a jeho přelomového objevu ukazuje režisér, jaký dopad může mít chování člověka na budoucnost naší planety. Dokument zakončoval poslední ročník festivalu v Cannes.

„Vždycky jsem miloval ledové řeky, laguny, vesnice na okraji pouště. Miloval jsem americké pralesy. Ale ze všeho nejvíc jsem, myslím, miloval Člověka a jeho schopnost překonávat sám sebe v extrémním podnebí. Jmenuji se Claude Lorius a je mi 82 let. Svůj život jsem zasvětil cestě za poznáním. Byl to výjimečný příběh vědy a oddaných mužů, kteří změnili běh lidských dějin.“

Claude Lorius, 2015

ZE ZAHRANIČNÍCH OHLASŮ

„Osobní, hloubavý a jemný dokument, oslava mládí a idealismu.“ - The Guardian

„Uchvacující dokument o změně klimatu, jehož jemné poselství zasáhne hlavu i srdce.“ - [Little White Lies](#)

„Silný portrét proroka budoucnosti naší planety.“ - [Total Film](#)

„Překrásně natočené“ - [Hollywood Reporter](#)

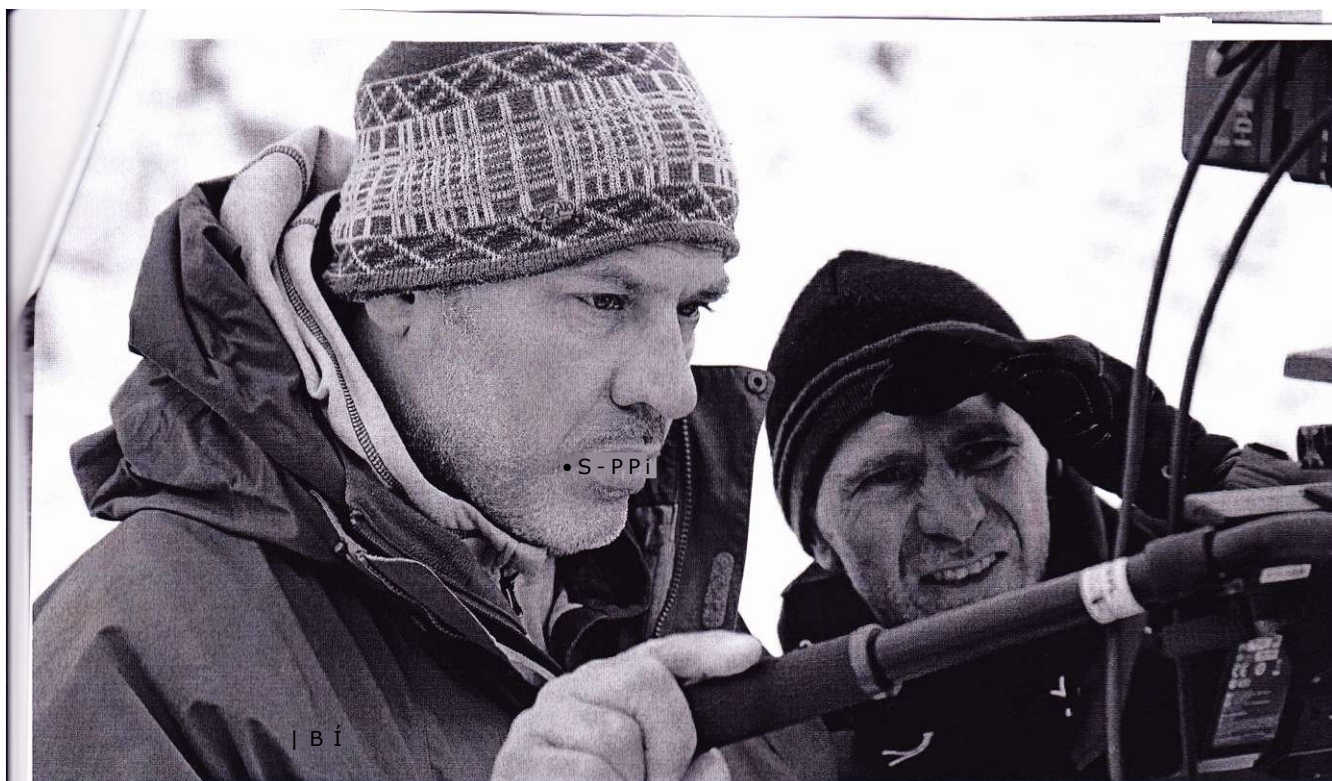
NEBE A LED FILM LUCA JACQUETA

Rok 1955. Claude Lorius odpovídá na inzerát a ocitá se na celou zimu v Antarktidě jen se dvěma společníky a bez možnosti návratu či pomoci. Tato první výprava na nejnižnější kontinent planety se stane zásadním okamžikem celého jeho života. Na území dosud nedotčeném vědeckými pokusy si mladý muž uvědomil, že každá bublinka vzduchu zachyceného v polárním ledu obsahuje vzorek atmosféry z doby, kdy se led formoval. Jinými slovy jen pár metrů pod povrchem obsahuje led vzduch, který kdysi dýchali starověcí Římané. Teploty a bublinky... Tento objev vyústil ve vrtání, které vědce dovedlo do historie našeho podnebí z doby před 400 000 lety, což se do té doby nikomu nepodařilo.

Na základě svých objevů týkajících se globálního oteplování a dopadu lidské činnosti na planetu Zemi zasvěcuje Claude zbytek svého života snaze upozorňovat na rizika, kterým lidstvo Zemi vystavuje. Ale až příliš často naráží na mlčení, nepochopení, popírání či nátlak, aby si své objevy nechal pro sebe. Dnes se tento muž vědy rozhodl ohlédnout zpět za skládkou svého života. Je to zpověď Claude Loriuse, možná jeho poslední. Mluví s námi o současném období Antropocénu, o éře, v níž jsou lidé hlavními hybateli ekologie a klimatu na Zemi. Velká část neobyčejného životního příběhu tohoto muže je vyprávěna prostřednictvím rozsáhlých archivních záběrů. Zrnité obrazy typické pro staré filmy nás zavedou zpět na začátek, kdy se setkáváme s Claudem jako mladým výzkumníkem při jeho výpravách na rozsáhlou a pustou ledovou pokrývku jižního pólu. Prostřednictvím tváří a dechberoucí krajiny, které potkáváme, a prostřednictvím emocí, které vzbuzují, před námi ožívá historie glaciologie. Archivní záběry se střídají se záběry Claudea ze současnosti, když se 60 let poté, co poprvé vstoupil na ledový kontinent, vrací zpět do Antarktidy a do své vlastní minulosti.

Na Claudovi se podepsal čas, přesto se jeho vážný výraz rozjasní úžasem, když se znovu setká se svým záhadným světem a celoživotní vášní. Na ledu se Claude vrací do své minulosti a klade si otázky o místě člověka na Zemi. Jak se příběh odvíjí, sledujeme Claudea na cestě do různých světových regionů, kde se už potvrdily jeho vědecké předpovědi, a kde síly přírody probuzené radikálními změnami klimatu začínají ukazovat svou moc.

ROZHOVOR S REZISEREM LUCEM JACQUETEM

Jak se přihodilo, že jste začal natáčet tento film?

V říjnu 2011 jsem potkal Clauda Loriuse ve francouzském zeměpisném institutu. Už jsme o sobě dříve slyšeli a hned jsme si padli do noty. Oba jsme zažili stejná dobrodružství, já akorát o 40 let později. Mluvili jsme o našich zážitcích z Antarktidy a o tom, jaké to je, být pryč od civilizace. Uvědomili jsme si, že když o našich zkušenostech mluvíme, používáme stejná slova, jsme totiž oba touto částí planety naprosto ohromeni. Také mě nadchla jeho kniha *Voyage dans l'Anthropocène*, kterou považují za nejlepší vědeckou publikaci poslední doby. A on pak řekl: „Co spolu natočit film?“

Jak jste reagoval?

Byl jsem nesmírně dojatý. Vzhledem ke Claudově věku jsem věděl, že je to teď, nebo nikdy. Mohl nás každou chvíli opustit a riskovali jsme, že ztratíme jeho svědectví toho historického momentu, kdy si lidstvo najednou uvědomilo svůj vliv na planetu. Claude tento moment zdokumentoval a jako první ho s lidmi sdílel. Mojí první myšlenkou bylo, že musíme „uchovat“ jeho svědectví. Chtěl jsem slyšet Claudovu verzi příběhu. Byl to také způsob, jak tohoto člověka poznat do hloubky a určit, jestli jeho příběh má potenciál být proměněn do celovečerního filmu. Věděl jsem, že prostě musím slyšet, jak svými slovy vypráví o své životní cestě a o tom, jak díky glaciologii změnil způsob, kterým vnímáme svět kolem sebe. Deset dní jsem tedy natáčel první sérii rozhovorů. Když mi řekl, že mu brzy bude 80, věděl jsem, že musíme jet slavit do Antarktidy!

A vyšel váš plán?

Ano, díky Wild-Touch a jejich dřívějším partnerům jsme byli schopni zorganizovat první expedici na Antarktidu a pokračovat v našem dřívějším rozhovoru. Navrhli jsme pro Clauda oblek do sněhu, který zároveň vypadal dobře na kameře a byl praktický při natáčení v extrémních podmínkách. Když jsme Clauda oblékli do slavné modré bundy a černých kalhot a já jsem ho uviděl v tom zvláštním prostředí, zažil jsem něco jako šok, jako kdyby se postava, kterou představuje, ten silně evokativní oblek a prostředí spolu navzájem spojily. Najednou jsem objevil Claudovu roli in situ, v jeho svěbytném prostředí, a v mých očích nabyl univerzální charakter. V tu chvíli se mi vyjasnila perspektiva celého filmu: muž, který zasvětil svůj život vědě, naposledy cestuje kolem světa, aby pozoroval jak se to, co kdysi předpovídal, stává skutečností. Je to jeho příležitost zrekapitulovat si svůj dobrodružný život.

Objevil jste novou tvář Clauda Loriuse?

Uvědomil jsem si, že ten muž je bojovník. Navzdory příšerným natáčecím podmínkám, mrazivému počasí a jeho slabé fyzické kondici, byl dobrodruhem do morku kostí, odhodlaným k čemukoli. Přiměl jsem ho dokonce vyšplhat na vrak velrybářské lodi. Zjistil jsem, že má neobyčejně silnou vůli, zocelenou lety a lety houževnatosti a strádání. Řekl mi zcela věcně, když jsme mířili na sever do Antarktidy: **Na Antarktidu nepůjdu, vrátím se, když budu mít 70 let. Má nrm tpntn knntinpnt npwlpřitplnnt**

»en: vyaieuKcii uyiu, zc jsem ai icm, že tu inuaitiie pusuiivjul jcscic uai a uav. se žiuuii napau na iuiu žstu osmdesátiletého muže kolem světa. Claude dělí svůj život na část strávenou na expedicích, leboli na své mládí, část strávenou výzkumem, tedy na dobu, kdy mu bylo mezi 40 a 50 lety, na dobu strávenou ve vědeckých komisích a politikou, tedy období mezi zralostí a odchodem do penze, na čas odměn, tedy důchod, a na čas předávání. Rozhodl jsem se postavit film na konceptu závěrečné výpovědi a vzal jsem Clauda tam, kde už před třiceti lety věděl, že se tam odehrají rozhodující události. Místo toho, abych se spokojil jen s povídáním, jsem chtěl jednotlivé scény režírovat tak, abychom ve skutečnosti zažili to, co kdysi předpověděl.

Archivní záběry nepůsobí jen jako nějaká kompilace, ale spíš jako nedílná součást celého vyprávění.

To na filmu miluju: používat obrazy k tomu, čím jsou a co mají říct. Když natáčím v přírodě, vyvolám nějakou situaci, ale nic mi neudělá větší radost, než když se mi vymkne z rukou a nakonec vyjádří něco ještě lepšího, než na co jsem před tím myslel.

Archivní záběry v divákovi vzbuzují silné emoce...

Speciálně při zpracování zvuku jsme si dali velmi záležet, abychom film zbavili nádechu „archivnost“ a místo toho vyvolali pocit, že jsme s Claudem bez přestání a že spolu s ním zažíváme jeho expedici na Antarktidu. Chtěl jsem, aby to bylo jako bychom se mu dívali přes rameno po celých šedesát let které tam strávil. Zvuk měl posílit dojem skutečnosti a sdílených prožitků. Zprvu byly záběry němé: nebyl tam žádný prvek zvuku. Přidal jsem tam „hudbu“ těch, co se vypraví na Antarktidu, a tím jsem to doplnil o své vnímání. Neslyšíme vždy, co se říká. Jde spíše o impresionistický a asociativní zvuk než o skutečný, naturalistický. A právě zvuk dodává záběrům hloubku.

Můžete nám říct něco o střihu?

Bylo to hodně komplexní, protože filmový materiál jsme získávali postupně. Hlavní dějovou linkou byla Claudova anabáze a milníky tvořily důležité okamžiky jeho života a objevy, které vedly k publikování klimatického varování v roce 1985 ve vědeckém časopise Nature. Osnovu vyprávění jsme neustále přepracovávali, jak jsme do ní postupně zapracovávali nové a nové archivní záběry. Některé epizody byly zdokumentovány velmi dobře, jako třeba americké expedice, ale o jiných byly záznamy jen ojedinělé. Abychom dosáhli rovnováhy, museli jsme hledat další materiály různými způsoby. Například po smrti Claudova bratra souhlasila jeho švagrová, že prohledá své archivy a nakonec nám dodala úplně nové materiály.

Ve vašich filmech hraje významnou roli světlo, a to jak z hlediska kinematografie, tak přežití.

Hlavním úkolem Stéphana Martina, mého kameramana, bylo udělat všechno proto, aby Claude vypadal krásně a vznešeně. Naše zdroje byly omezené a museli jsme si vystačit s přirozeným světlem, které se mi shodou okolností moc líbí. Nejdůležitější ovšem bylo najít nejhodnější úhel a osvětlení, aby Claude vypadal co nejvznešeněji a nejcharismatictější, jako šaman nebo starý kmenový náčelník, jinými slovy aby byl vidět obdiv, který k němu cítím. Nikdy jsem se nechtěl zaměřovat především na jeho věk. Přesto je to upřímné zobrazení, protože tento muž, který kdysi býval přírodním živlem, souhlasil, že se nechá natočit v celé své křehkosti, s níž je smířený, a to jsem nechtěl zradit.

Občas byl trochu napjatý, a tak jsme museli některé záběry přetáčet, jako s hercem. Jindy ale na kameru úplně zapomněl. Trval jsem na tom, aby byl přirozený, což oceňoval, protože věděl, o co mi jde.

Z vašich filmů od PUTOVÁNÍ TUČŇÁKŮ po IL ÉTAIT UNE FORÉT (BYL JEDNOU JEDEN LES) je jasné, že pro vás ekologie není zdrojem obav, ale že ji vnímáte optimisticky, jako něco ve službách lidstva.

Když se v Antarktidě dostanete do silného blizardu a nezačnete jednat, zemřete. To stejné platí v případě klimatu a tím pádem i lidstva. Nejde tedy o to, jestli jsme optimisté, nebo pesimisté, ale jak se dostaneme z blizardu! Platí to i o horách, nebo když padnete do léčky. Není čas filozofovat, musíte prostě přežít! Optimismus i pesimismus tu jsou irrelevantní. A stejně jako velitel jednotky chycené do pastí musí motivovat své muže, aby se z ní dostali, cítím, že potřebujeme mobilizovat lidi kolem nás, aby si poradili s výzvami souvisejícími se životním prostředím, kterým dnes čelíme. Mám nezdolnou víru v lidstvo. Způsob překonávání překážek, kterého jsem byl svědkem v Antarktidě, mi dává jasný signál o schopnosti lidstva si v těžkých situacích poradit, o vzájemné podpoře a spolupráci. Propadat beznaději ničemu nepomáhá. Když lidé předhazují srdceryvné a zoufalé argumenty a na nás se přenáší pocit viny, jenom trpíme. Podle mě je snaha překonávat překážky hluboce pozitivním přístupem.

Stejně jako u všech vašich čtyř filmů spočívá těžiště filmu NEBE A LED v předávání znalostí.

Pro mě je koncept předávání zásadní. Je součástí humanistické perspektivy a odkazuje na Rabelaise a jeho Opatství thelémské. Na lidstvu můžeme stavět jen, pokud sdílíme znalosti. Moji předchůdci mě vchovali ve francouzské tradici compagnons (učňů a tovaryšů) a cítím, že filozofie předávání nám

/oč jste si vybral jako vyjadřovací prostředek právě film?

oužívám kinematografii, abych zaujal stanovisko. Film předkládá vždy něčí názor na něco. V tomto ohledu na něm není nic objektivního. Stejně jako v *IL ÉTAIT UNE FORÊT* a v *PUTOVÁNÍ TUČŇÁKŮ* zůstávám jednoznačným zastáncem pohledu „z něčí perspektivy“, který je podstatou filmařiny: Ukazují někomu, kdo má svůj vlastní pohled na svět, a potřebuje a chce ho sdílet s ostatními. Tato perspektiva je posílena tím, že jsem s dotyčným, o němž vyprávím, trávil čas v intimní přítomnosti. Výsledkem toho, že jsem trávil čas s Claudem, porozuměl jsem tomu, co mi sděloval, a díky tomu, že jsme se spolu vypravili na Antarktidu, jsem zcela přirozeně dospěl k použití voice-overu. Souvisí to s vnitřním hlasem postavy. Občas jsem měl pocit, že jsem pro Clauda jakési pokřivené zrcadlo. Zajímala mě lidská podstata postavy, její univerzální vlastnosti. Nakonec mi ale nejvíce záleželo na tom, abych nepokrytě ukázal něčí opodstatnění a zprostředkoval jeho poselství.

ROZHOVOR S JEROMEM CHAPELLAZEM

VĚDECKÝ PORADCE, GLACIOLOG, VEDOUcí VÝZKUMU V LABORATOŘI ENVIRONMENTÁLNÍ GLACIOLOGIE A GEOFYZIKY (LGGE) PŘI NÁRODNÍM VÝZKUMNÉM CENTRU (CNRS).

Co vás na přístupu Luca Jacqueta zaujalo?

Luc ovládá filmařinu natolik, že dokáže vzbudit emoce i okolo témat, která jsou velmi vědecká. Dokonale zvládá propojovat emoce s precizností. Nestává se často, že by ten, kdo zprostředkovává nějaké poselství, dbal tolik na to, aby ho předal co nejvěrněji. Ne překroucené sdělení, které staví na senzacích nějaké katastrofy. Navzdory úspěchu *PUTOVÁNÍ TUČŇÁKŮ* nestoupila Lucovi nikdy sláva do hlavy. Jeho přístup je ušlechtilý: svou slávu využívá jako svůj příspěvek k dalšímu předávání znalostí. Protože smysluplné činy můžeme dělat jen, když lépe porozumíme světu kolem nás.

Znal jste před tím práci Claudi Loriuse?

Ano, jistě. Měl jsem totiž štěstí, že jsem s ním mohl spolupracovat na tomto fantastickém dobrodružství, které se nachází na křižovatce vědy s velkou globální výzvou. Od počátku svých doktorských studií v polovině 80. let jsem se zaměřoval na environmentální vědy a na unikátní význam ledových jader pro pochopení fungování naší planety. Když jsem jako mladý student přišel do Glaciologické laboratoře v Grenoblů, byl jejím ředitelem právě Claude. Byl jsem ohromen, co všechno se svým týmem dokázal zrealizovat, ať už po vědecké, nebo technické stránce. Slavná vostočká ledová jádra právě dorazila do laboratoře a ve vzduchu panovalo takové nadšené vzrušení.

Jaká byla při vzniku filmu vaše role?

Luc se mi ozval v roce 2014, jestli bych chtěl dělat vědeckého poradce. Práce s ním a s jeho týmem byla čirá radost. Spolu s nimi jsem zažíval některé z pocitů typických pro vědecké mise s kolegy: podobný zápal, skutečného týmového ducha a solidárnost tváří v tvář nepříznivému osudu.

Jak vnímáte roli kinematografie ve vztahu k vědě?

Až příliš často bývá věda ve filmech karikována. Existuje tu pomýlená představa „bláznivého profesora“, geniálního vědce, který pracuje sám ve svém koutku a přichází tam na neuvěřitelné objevy. Rozvíjet vědění ale vyžaduje řadu úplně jiných kompetencí a kombinování výsledků práce různých myslitelů. Je to dlouhodobý proces, který vyžaduje silnou mezinárodní spolupráci.

Co si od zájmu filmařů o vědu slibujete?

Byl bych rád, kdyby filmy široké veřejnosti ukázaly, že věda je úžasné lidské a intelektuální dobrodružství. Že vás může přimět snít a uniknout každodenní dřině. Ze se neobejde bez kreativních procesů stejně jako umění. Kdyby se filmům, jako je ten od Luca, podařilo vědu zbavit předsudků, které o ní lidé mají, bylo by to úžasné vítězství.

Náplní práce výzkumníků není komunikovat na profesionální úrovni, i když jsme nuceni pravidelně sdílet svou práci s kolegy. Když se nějakým tématem začne zabývat profesionál jako Luc Jacquet, můžeme dokázat velké věci.

Co by si diváci podle vás měli z tohoto filmu odnést?

Doufám, že po odchodu z kina si každý divák uchová pocit z odhalení neobyčejného osudu Claudi Loriuse. Je to osobní dobrodružství, které po drobných krůčcích a za podpory malého oddaného týmu upoutalo pozornost moderní společnosti k tomuto významnému problému. Byl bych rád, kdyby se všichni ztotožnili s Claudovým životem v tom směru, že si uvědomí, že všichni můžeme přispět svou troškou do mlýna. Malé potůčky se spojují dohromady ve velkou řeku sdílení a redefinici uvažování o naší společnosti, jenž je v dnešní době tolik potřebné. Změny klimatu jsou asi největší zrcadlo, které nám všem příroda nastavuje.